Samenwerking Boerhaave en zorginstelling

De meerwaarde van Evenbeeld

Wat heeft een slang op alcohol te maken met een teddybeer? Een atoommodel met een kralenketting? Een röntgenapparaat met draadfiguren van menselijke lichamen?
In Museum Evenbeeld in Angerlo staan zij naast elkaar om de bezoeker te prikkelen en uit te dagen na te denken over mensen met een verstandelijke beperking.

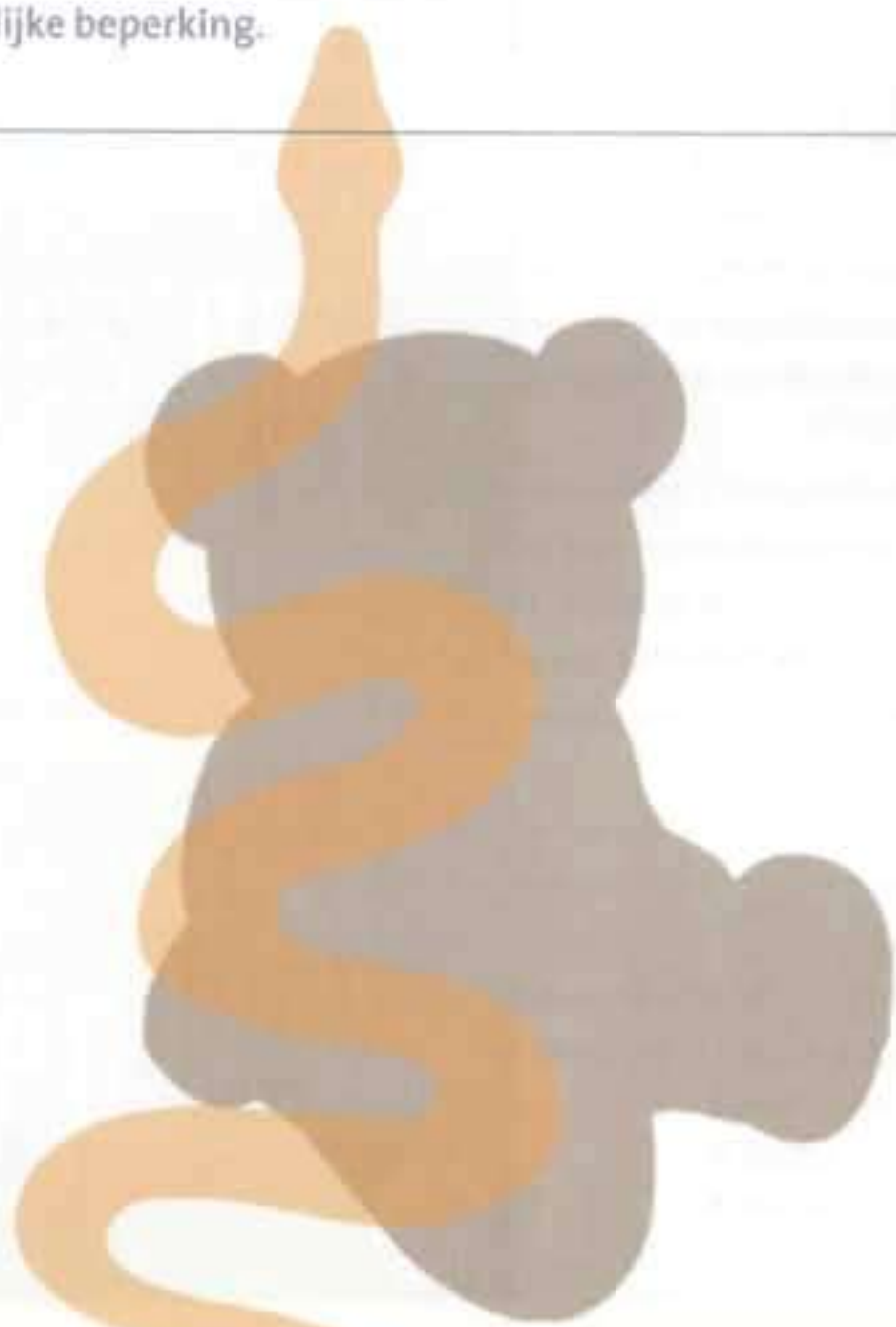

In het monumentale landhuis Wielbergen in Angerlo opende dit voorjaar de hernieuwde expositie van Museum Evenbeeld. Evenbeeld is een bijzonder samenwerkingsverband van de zorginstelling Stichting Philadelphia Zorg en wetenschapsmuseum Boerhaave. Deze samenwerking brengt de wereld van de wetenschap en die van de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking bij elkaar en laat ze samenvloeien. Aanleiding voor de samenwerking, die in 2002 begon, was het idee om een museum als werkplek voor verstandelijk gehandicapten in te richten.
De filosofie van Stichting Philadelphia Zorg is zorgcliënten te stimuleren en te begeleiden bij het leiden van een zo normaal mogelijk bestaan. Een 'echte baan' hoort daar bij. Op basis van de museale ervaring en kennis van Museum Boerhaave werd geëxperimenteerd met het museum als werkplek voor mensen met een verstandelijke beperking. Zij worden ingezet bij alle museumtaken, werken onder begeleiding als gastheer of gastvrouw en geven rondleidingen. Of ze dragen met creatief werk bij aan tijdelijke tentoonstellingen en maken letterlijk hun eigen museum.

Verrassende overeenkomsten

In het vernieuwde Museum Evenbeeld zijn wetenschap en de wereld van verstandelijk gehandicapten geïntegreerd, ook al liggen die werelden ogenschijnlijk mijlenver uiteen. Anders gezegd: de

315 784 954

LINKS
Toolwand.
Cliënten in Evenbeeld.
RECHTS
Tijdlijn.

wetenschapper vertegenwoordigt het verstand, de ratio, en de cliënt de gevoelswereld.
Juist het verstand van de wetenschapper en de beperking van de cliënten van Philadelphia maken dat deze werelden gescheiden blijven. Als we echter het IQ buiten beschouwing laten, dan blijkt dat er verrassende overeenkomsten bestaan tussen wetenschappers en cliënten. Zowel wetenschappers als cliënten nemen de omringende wereld waar en brengen daarin op de een of de andere manier ordening aan. Deze twee begrippen, waarneming en ordening, zijn de hoofdthema's van de expositie Museum Evenbeeld. Wetenschapper en cliënt ontmoeten elkaar net zoals het wetenschapsmuseum en de zorginstelling elkaar ontmoetten.
De permanente tentoonstelling bestaat uit vier kamers. Iedere kamer laat aan de hand van een combinatie van wetenschappelijke instrumenten en beeldend werk van cliënten zien hoe we, soms op dezelfde, soms op uiteenlopende manieren, de wereld om ons heen waarnemen en ordenen. De bezoeker wordt geconfronteerd met de verschillende instrumenten van Museum Boerhaave en met voorwerpen van mensen met een verstandelijke beperking. Alles staat door elkaar, omdat de expositie geen hiërarchie kent. Daardoor vallen de verschillen niet meer op en kan men de objecten neutraal op waarde schatten. Deze combinatie prikkelt en maakt dat bezoekers doordrongen raken van de boodschap van Museum Evenbeeld: nadenken over mensen met een verstandelijke beperking en het hebben van, al dan niet bewuste, vooroordelen.

29 uur

In de kamer getiteld 'Binnenkant' komt het waarnemen van ons lichaam aan bod. De medische wetenschap veranderde met röntgenapparatuur voorgoed de kijk op ons lichaam. Röntgenfoto's maken de binnenkant bijna tastbaar. Maar voor cliënten blijkt die binnenkant helemaal niet te bestaan. Het verband tussen een afbeelding en het eigen lichaam is voor hen van een onbegrijpelijk abstractieniveau. Wat je niet ziet, bestaat niet. Daar verandert een röntgenapparaat helemaal niets aan. Dit wordt geïllustreerd door een portrettekening waar op de voorkant van het papier het gezicht en op de achterkant het achterhoofd van een persoon te zien is. Daartussen zit niets.
In de 'Tijdkamer' staan wetenschappelijke tijdsmeters maar ook door een cliënt gemaakte tekeningen van klokken die 31 of 29 uren aangeven. Tijdsbepaling is voor wetenschappers en cliënten verschillend maar tijdsbeleving is gelijk.
De 'Molecuulkamer' pakt het begrip 'ordening' op associatieve manier aan. Wetenschappelijke atoommodellen, molecuulbouwdozen en kristalroosters staan symbool voor de door wetenschappers keurig netjes geordende wereld. Daar tegenover staan kralenkettingen, frisdrankflesjes en kluwen wol die door cliënten zijn gemaakt. De associatie met DNA-strengen, molecuulmodellen en de geordende wereld dringt zich op.
Behalve deze vaste expositie biedt Evenbeeld ook ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen met een duidelijke inbreng van de cliënten. Door deze tijdelijke tentoonstellingen blijft Evenbeeld in beweging als stimulerende ontmoetingsplek voor de integratie tussen mensen mét en die zonder beperking. Verder dragen de activiteiten van Evenbeeld bij aan de positieve beeldvorming van de cliënt van zichzelf. Zonder deze cliënten zou Evenbeeld geen bestaansrecht hebben.

↑

Bart Grob is conservator bij Museum Boerhaave/Evenbeeld

–

evenbeeld.org

Educatie bij Het Dolhuys

In zijn vaste presentatie laat het Haarlemse Museum Het Dolhuys zien hoe Nederland door de eeuwen heen met waanzin omging en hoe de psychiatrie en de positie van de patiënt veranderden. Daarnaast zoomt Het Dolhuys in op actuele maatschappelijke kwesties in de psychiatrie. Vanuit het onderwijs kwam de vraag naar een educatief programma voor jongeren tussen 14 en 18 jaar waarmee de docent zelf door Het Dolhuys kon gaan. Uitgangspunten hierbij waren: vragen stellen, serieus nemen, gevoelens proberen te benoemen, uitnodigen een mening te geven met als basis de thema's 'identificatie', 'interpretatie', 'vooroordeel', 'beeldvorming', 'reflectie'.
Het Dolhuys ontwikkelde twee lesprogramma's: een voor het voortgezet en een voor het beroepsonderwijs. De programma's 'Tot hier' en 'Stel je voor' begonnen dit najaar, na een intensieve testfase met leerlingen van verschillende niveaus en een klankbordgroep van docenten. Ook 'moeilijker' onderwerpen zoals 'psychose' of 'opname', mits met de juiste vertaalslag, komen door de associatieve en vrije oefeningen op gang in de vorm van vragen als: wat is normaal, wat is abnormaal? Is wat je ziet wel wat je ziet? En wat is hierbij jouw perspectief? Wat gebeurt er in je hoofd als je verliefd bent? Wanneer ga jij een grens over, denk je? Te gek om los te lopen? Heeft 'waan' ook 'zin'? 'Kun je beter nadenken als je ligt?
Met name docenten filosofie, maatschappijleer en Nederlands kunnen aan de hand van de programma's zelf met actueel maatschappelijke thema's aan de slag gaan. Een docentenhandleiding op maat, waaraan eventueel een oriënterend bezoek vooraf kan gaan, presenteert suggesties, opdrachten en ideeën. Zo kan de docent een thema kiezen dat in de klas speelt of actueel is. Maar ook kan hij of zij simpelweg filosoferend te werk gaan met diverse 'levensvragen' gerelateerd aan de noties 'normaal' en/of 'abnormaal'.

↑

Carine Brinkman, educatie Het Dolhuys

–

hetdolhuys.nl
Tentoonstelling 'Mijn huis zit in mijn hoofd', tot 15 mei 2009